

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 506. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1817_309A-txt-shoot-idm11809/facsimile.pdf (tilgået 04. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

faa alle sig igjen, og sør vi fæste Die paa disse forfæarns Lims-Billeber, maa vi lade det løbe omkring imellem de mindre. I Almindelighed maae vi bemærke, at hvad der i Grunden flest var Tilfældet med Lybterne, var det ret sinlytlig nu, at man nemlig digtede, som man havde Forstand til, og havde for det Meste kun maadelig Forstand paa Poesie. For at begynde fra den vrangte Side, som nu heed den rette, vil vi standse ved Friderich den Andens Thron-Bestigelse, og medens han mønstret Tropperne, der skulde indtage Schlesien, vil vi mønstre Troppen som skulde forgude ham, og i det Hele prøve Anderne, som skulde indtage Riget, det hellige romerske Rige, og halv om halv det danske med.

^{født 1700} Preuseren Gottsched, en ægte Wolfstærner, Oversætter af Bayles Ordbog, i sin egen Indbildning fra alle Sider en Hercules, men for Risken en Træmand, født under Vandmandens Regn, var dengang endnu Stobber-Konge paa det tybste Parnas, og efter hans Formening var Alt hvad man vil nævne, seet paa fransk, og sagt paa Lybte, og sat paa Rilm, særdeles prægtig Poesie, ja man sporede overalt, at han var en praktisk Philosoph, som aldrig glemte, at jo tyndere de vaade Bævre ere, desmere siddende. Han havde sit Værksted og sin Veierbed i Leipzig, men til hans store Kummer havde han i Zürich en mægtig Medbeiler, født under samme

Himmeltegn men under en anden Planetstilling, født nemlig Bodmer, to Dage ældre i alle Maader, ¹⁶⁹³ og hvis Hjerte hangde ved Minne-Sangerne, de græske og engelske Digtere, uden at han dog vidste hvorfor, eller kunde vise hvad han vilde. Man har hørt det morsomme Indfald for Alvor at sammenligne disse to Kæmper med Luther og Zwingel; om man har bemærket den endnu større Lighed mellem deres og Fædrenes Tredives aars-Krig, skal jeg lade være usagt, men vist er det, at saa langvarig var deres Hanekamp, og ligesaa vist er det, at egenlig i Modsetning til Begge, dannede sig den nytybste Poesie, saa deres Reformation ganske rigtig er en Trævestering af hin i det 18te Aarhundrede. Hermed begyndte da i Lybte Land den æsthetiske Kløse, en Hudsygdom, som den Syge anser for Yttring af en overordentlig Smag, og er velforsøiet med, men som særdeles useiliger andre, ved, som en Finger-Begejstring, at avle æsthetiske Recensioner og Afhandlinger i Mangfoldighed, der vil lære Digteren at skrive, uagtet de kun lære hvorsdan Bedkommende kan læse. For ret at indse, hvor bagevendt denne Handel er, maa man forsøge, at Æsthetikeren, naar han kommer allers bedst, dog altid kommer bag efter Digteren, og kan i det Høieste vise, hvormegen Poesie hans Folk med Liden har fordøiet, kan kun bortvise dem fra Parnasset, som have der Intet at gjøre, men umulig foreskrive Digteren en Bane, der

først ved hans Banning kan aabenbares. Man
 seer imidlertid let, hvad det er som i den nyere
 Tid har forvirret det naturlige Forhold, der i
 den gamle Verden fremkom af sig selv, Forholds-
 det mellem den flyvende Digter og den efterhin-
 sende Grammatiker, det er nemlig en Misfor-
 staelse af den Sandhed, at Poesiens Guldalder
 ligger bag os, og at vor Tids Digtere umuelig
 kan bringe det videre end til at gjenneuskue og
 oversætte eller rettere opoække den forklaret. Da
 nu Digterne selvsen ere sluttige Læsere af hvad de
 skal have Møje med at forstaae, træffer det sig
 gjerne, at upoetiske Hoveder med nogen Sands
 for det Skønnes Yderside, for Versets Beskling,
 Udtrykkets Billedlighed, Tankernes lette og yndige
 Forbindelse, blive de Første, som i Fornuftens
 Alder opbage, at hvad der hidtil i Modersmaa-
 let gjaldt for Poesie, er haardt og raat, haltende
 og stødende, og nu indbilde de sig, at kunde
 man faae Sproget og Versene og Tankerne saas-
 ledes hævlede og tilskaae, at de lignede hvad
 de see i Poesiens Guldalder, da var Spillet vund-
 det og Menodiet grebet. Noget Nytte vil disse
 Folk nu altid gjøre, i det de blotte, og stræbe at
 afhjælpe Sprogets Brast, og see de Guldalderen,
 hvor den virkelig er, kan de ogsaa gavne Digtes-
 ren, ved at vende hans Die bid, hvor det vil
 see anderledes dybt end deres, men vil de ikke
 blive ved deres Læst, vil de snakke med om Sys-
 nerne de aldrig har seet, da blive de kun Digter

ren til Byrde, staae Læsere i Meien, og blive
 til Latter, naar de stybes til Side, og Folket
 faaar Vinene op. Saaledes gif det Gøtskhed,
 som saae Guld-Alderen hvor den aldrig havde
 været: i Frankrig, men Bodmer, Homers og
 Miltons Doversætter, gif det langt bedre, fordi
 han havde Die paa, kjendte ikke for, Poesiens
 sande Guld-Alder i Palæstina og Hellas, og dens
 begyndte Doversættelse i Engelland. Ved Bod-
 mers Side fremfod da ogsaa en Schveiger, som,
 i det Mindste Aarhundredet ud, beholdt sit Digters
 navn, og hvem Historien neppe nævner at fratage,
 hvad han saa beffeden skakjendte sig selv, og paa
 den adleste Maade stræbde at gjøre sig værdig:
 den mandige, giæve, elskværdige Alpe-Sanger ^{frdt}
 Albrecht Haller fra Bern, hvis Navnkundighed ⁷⁰⁸
 forresten er sikker nok, da han, som paa sine
 gamle Dage regnede sin Ungdoms Sang til sin
 Ungdoms Synder, reiste sig i Manddomsalderen,
 som Bogstærk, et varigt Mindemærke, og forbaus-
 se, som en orthoder, og dog heel forstandig Phe-
 siler, den vantro Dværge-Slægts der i hans Al-
 derdom begyndte at søre Ordet; thi han døde
 samme Aar, som den berøgtede Billingfræmmet
 vilde forbyde Herren at staae op. Hans Døds- ¹⁷⁷⁷
 aldrende under Parnasset, fransk i alle Maader,
 og i det Høieste en god Wisemager i Tidens Smag,
 var Friederich Hagedorn fra Hamborg, men i
 Aarhundredets andet og tredie Decennium var
 Skaren sødt, som i Friederich den Andens Dage,

deels lod Fiolen sørge, deels sang og spille, saa de knap for deres Lovtaler kunde selo saae Drenslid. Det kan neppe fordes af Historikeren at han skal sige, hvori Forskjellen bestod mellem hvad man kaldte Hymner, Oder, Elegier og deslige; thi det bliver uidentligt Grammatikerens eller Tjensens Sag; men derimod kan det vel snareres at han skal vide Forskjel paa de Gallo-Romanke, de Gallo-Grekiske, og Roman-Grekiske Sangere, og derefter, saavidt Rummet og Tiden tillader, inddele og beskrive dem. Naar man nu har forudskillet den Bemærkning, at i et Land og en Tid, hvor hele den forrige Digterverden i det Ringeste tildeels opløstes og betragtes, stier paa alle livlige Gemytter et mere og mindre blandet Indtryk, kan man vel, uden at volde Misforstand, regne Namler og Kleist, Rabener, Gellert og Gleim med samt Schlegel, Cramer og flere til den gallo-romanke Side, da deres Arbejde i det Hele ikke aander noget Hviere end Efterligning af franske og latinske Forfattere. At det var imellem disse Friederich fandt sine største Beundrere og flittigste Lovsangere, vil man vel forud gjætte, og Historien behøver kun at tilføie, det især var Kleist, Namler og Gleim, der forgubede ham. Hvad for Resten deres Digterverd angaaer, maa Werdens-Kroniken henvise til Historien af den tydske Digtekunst, som det eneste Sted, hvor de enkelte kan komme i Betragtning, da den forudsætter, som afgjort,

at de søgte Poesien, hvor den ikke var, og at hvem der kun er Digter for sin Tidsalder, er det i Grunden slet ikke, hvor agtverdige hans Bestræbelser, som virkelig især Gellerts, Rabeners og Cramers, for Resten kan være.

Naar Werdens-Kroniken derfor endnu bærer et Dieblis ved de sidste Navne, da er det mindre fordi den tillægger Gellerts leste og velmente Fabler, Rabeners godmodige Satirer og Cramers Doversættelse af Psalteren eller hans smukke Rilm om Luther og Melancthon noget synderligt poetisk Værd, end fordi disse tre Sacher e hørde til den Leipzigerkreds som overstemmede Gotsched i hans egen Volsig, og som optog i sig en virkelig poetisk Landsmand: Friederich Gotsched¹⁷²⁴ lieh Klopstod fra Dœblingburg.

At skrive et Heltebidt, det Forsæt fattede Klopstod i sin tidlige Ungdom, og det var intet flygtigt Indfald; allerede i sit 21de Aar, da han reiste sig fra Skole-Banken, hørte vi ham tale om den episke Digtning og dens navnkundigste Præst med en Alvor, en Ild og Forsand, der paa den Tid er saa usforklarlig som et uvakt Hoved. Friit kunde man vade paa, at denne Ungersvend, der kjæl brød Staven over Henriaden, ei lod sig spænde for Gallers Triumfvogn, og man seer godt at han stirrede paa Virgil som et slebet Speil for Homer, medens Hjertet hangde ved Milton, der, som en snild Bygmester, havde, ved det at reise Alteret med den Korsfæstes Billede,

